

EL TRASLLAT DEL COR DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

Des d'aquest ANUARI, arrecerat i silenciós, creiem convenient fer un resum del debat que es promogué amb motiu d'ésser presentada a la darrera Exposició d'Art Litúrgic, una maqueta del trasllat del cor de la catedral barcelonina. En parlem des d'aquest lloc no per allargassar aquest debat, que a una distància d'uns quants mesos ja sembla tan xaruc i estantís, sinó per precisar el veritable fons i esperit d'aquesta qüestió, tan poc coneguda sota la polseguera polèmica que s'aixecà entorn seu, i a la vegada per donar-li estat i solvència dins un llibre. Serem breus i mirarem de no ressuscitar desencerts, de no ferir explicables romanticismes ni derivar la qüestió a detallismes arqueològics o historicistes que poc tenen a veure amb el veritable fet a què ens referim.

Recordem primerament que la iniciativa del trasllat del cor de la nostra Seu ve del Capítol de Srs. Canonges. En una sessió tinguda els primers dies de gener de 1927, entre altres reformes, fou acordat en principi el projecte de trasllat del cor. Aquest trasllat no fou un acudit sense solta ni una empresa sense seny, sinó que, a l'hora en què es formulava, els senyors capitulars es preocupaven del cimbori, dels finestrals, dels claustres, de la sagristia, del museu

i de l'arxiu. Es a dir, que era una de les necessitats que l'estat actual de la Seu i les circumstàncies d'ara tenen plantejades. De manera que els senyors Canonges no necessitaven cap consell en el sentit que tinguessin cura de reparar les xacres de la catedral. I el seu mèrit és el d'atendre no sols aquestes necessitats materials urgents, sinó també atendre necessitats més altes i dignificadores, com són la de recollir aquell propòsit manifestat repetides vegades des del segle XVI de traslladar el cor i la de convertir la Casa de la Canonja en museu i arxiu on s'apleguessin tots els objectes antics de la Sala Capitular i els del Museu Diocesà.

Els AMICS DE L'ART LITÚRGIC, partidaris de l'esmentat trasllat, no pretenen ara treure's un pes de sobre. Considerant-lo com un mèrit, l'atribueixen a qui és degut. Els AMICS DE L'ART LITÚRGIC no feren més que demanar al M. I. Capítol que permetés l'exhibició de la maqueta del trasllat del cor, proposada pels arquitectes senyors Enric Sagnier i Joaquim Bassegoda, a l'exposició que aquells mateixos dies estaven organitzant, a la qual cosa els senyors canonges accediren amb gust. Amb això els AMICS DE L'ART LITÚRGIC no intentaren donar una oprovació oficial a l'esmentada maqueta, ans al contrari, lliurar-la a la discussió dels intel·ligents i secundar així el recte criteri dels senyors capitulars, que amb una gran clarividència i amb un tacte afinat per la responsabilitat conscient de l'afer, no volgueren resoldre aquella qüestió com una qüestió d'ordre interior com dret hi tenien, sinó que volgueren i pregaren que s'estudiés el projecte i que els entesos donessin el seu raonat parer.

A aquesta actitud tan intelligent i cortès dels senyors canonges, en què per primera vegada demanaven el parer comú en un afer interior tapiat per tots cantons per la

jurisdicció privada eclesiàstica, es respongué amb un apedregament de frases gruixudes o despectives o, com menys, amb unes lamentacions desplaçades i eixorques, que han conduït fins a reclamar —pels que per llur cultura i per llurs sentiments terrals menys hauríem pogut pensar—, aquesta esquila flamant i en realitat sarcàstica de *monument nacional* que ha estat posada sobre la nostra Seu, de suficient vitalitat i defenses pròpies, com una púrpura irrisòria per solemnitzar les negligències i abandonaments que aquest privilegi reporta. De totes aquestes inconveniències, de totes aquestes descortesies, de tots aquests errors històrics i arqueològics, de tot aquest llagrimaig de barriada amb què s'ha volgut intoxicar l'opinió pública, pensem que el seus autors ens agrairan de ni recordar-les. D'entremig, però, d'aquests encants d'una polèmica tèrbola, volem triar només dues raons que, d'ésser massisses, podrien commoure el sentimental o l'arqueologista.

La primera raó és el fet que sempre ho hem vist així. Es una raó prima com un tel, però un tel és suficient per ofuscar la vista. Es una raó primària per excel·lència, pròpia de cultures elementals; una raó desesperada que galleja quan no n'hi ha d'altres i que sempre surt amatent per defensar totes les negligències i defectes que s'han introduït subrepticiament i que en un moment es troben al descobert. Hom s'ha de fer càrrec de certs estats d'esperit, dels sentiments de certs ciutadans, molts records dels quals han estat emmotllats entre aquelles parets del cor. Hom comprèn que costa de renunciar a certes perspectives urbanes, a certs aspectes de barriada consagrats pel temps i per l'engrut dels anys, a certes visualitats i clixés dipositats en el cervell colleccionista. I aquesta renúncia és més dolorosa quan no hi ha una causa o un convenciment fort que motiví i a la vegada insensibilitzi el fet d'aquella renúncia.

CATEDRAL DE BARCELONA

Interior obstruït pel cor.

CATEDRAL DE BARCELONA

Perspectiva que tindria sense el cor.

I encara és més punyent si sembla que aquella renúncia s'emporta un retall d'arqueologia.

Naturalment, aquest sentimentalisme particular seriosament no es pot invocar, sobretot quan hi ha raons fortes i decisives que exigeixen el seu sacrifici. Quan ha estat invocat obsessionadament i sense distincions, en la creixença de les ciutats, la mateixa vida ha tingut cura d'esbotzar-lo.

Posats al cas nostre, no sacrificarem una catedral a honor del sentimentalisme granat a l'ombra del seu cor. No sacrificarem el culte d'un temple al culte de la pedra. Ni sacrificarem la funció essencial d'una església a un principi o a un fet més o menys convencional d'arqueologia. A una cosa viva i desplegant no oposeu ni un folklorisme ni un llibre de text. Es el que molt encertadament digué el senyor Nicolau d'Olwer des de *La Publicitat* parlant de certes reformes: primer és la vida que l'arqueologia. La catedral dels 30.000 habitants no pot pas bastar a la població de més d'un milió d'ànimes. Es la famosa i romàntica qüestió de les muralles de totes les ciutats adultes, amb la diferència que aquí les muralles es conserven i només es traslladen.

L'altra raó, l'única, que s'ha donat amb un cert caient científic, és que aquesta catedral barcelonina ha estat construïda en vistes al cor. Aquesta és una raó tan gratuïta i tan inversemblant, que té tot l'aire d'una butada que posteriorment s'ha volgut apuntalar. Sols un document podria assabentar-nos d'aquesta pensada fantàstica de voler apropiat tot un immens edifici a un accessori estructuralment tan insignificant i tan immodificant. Del fet d'un presbiteri més curt i d'una nau més ampla no podrem mai deduir aquella conseqüència, perquè només donant una simple mirada a les plantes de catedrals del país i de l'es-

tranger trobarem presbiteris inacabables en catedrals amb el cor a la nau, o al revés; variacions degudes a acudits de constructors, canvis de pla o d'estil que no arriben a formar cap escola geogràficament determinada.

A manca de raons negatives, ens sentim més lleugerament emportats per les raons fonamentals positives que aquí amb el criteri, purament documental i estrany a tota polèmica, solament apuntarem. Amics de l'Art Litúrgic, per Art i per Litúrgia, ens inclinem a favor del trasllat del cor de la Seu de Barcelona.

Artísticament, la catedral hi guanyarà. D'això, pel que s'ha dit sincerament a la premsa i pel que havem sentit a dir a eminents arquitectes, gairebé tothom n'està convençut. El cor al mig de la nau és el sabotatge més gran que es podia fer a la catedral: s'inutilitza la part millor: perdem la millor perspectiva de des del portal gran al presbiteri, amb l'avinguda de pilastres arborescents: es trenquen i desapareixen les proporcions d'aquesta catedral, com ho comproven les contradictòries afirmacions sobre les seves proporcions i capacitat que s'han fet durant aquest debat: s'ha desfet la seva grandiositat i unitat i s'ha aixecat, amb esperit esquiu, un barri dins la catedral amb el seu policia de punt i el seu grupet equívoc.

Els amics sincers i intelligents de la catedral, més s'estimaran tota la catedral que no pas les tres parets que en una hora tonta hagin pogut ésser edificades al seu interior.

Litúrgicament, la cosa encara és més clara. Però entenem-nos. Aquest trasllat del cor no és degut, com ha estat dit i repetit a desgrat de tot desmentiment, a cap puritanisme litúrgic, a cap desig de restituir les coses a una disposició primitiva de temple cristià. L'única idea que ha empès aquest projecte és la de donar a Barcelona una catedral que no té o que no pot utilitzar: és la de satisfer les

necessitats culturals (reservem el mot litúrgic) d'un poble bandejat de la seva església mare i que hi vol tornar. Un edifici, creiem que és molt enraonat que serveixi per a aquella finalitat per a la qual ha estat creat. Mantenir una catedral com una preciositat arqueològica intangible i com un exemplar de museu, és un luxe que evidentment no podem sostenir ni és just sostenir perquè no podem abandonar ni dissecar un lloc viu i consagrat per la nostra fe i per la nostra història. Ni el nombre crescut de fidels, ni unes simples parets que poden caminar sense dany, són raons suficients per interrompre la vida de la nostra església mare. La catedral primerament és per als fidels i no pas per als arqueòlegs o per als arqueolegitzants. Més que més quan aquí no es destrueix res, sinó que tot es redueix a un simple trasllat que pot resoldre aquest petit problema, que projectat a unes distàncies fantàstiques pot semblar gran.

A aquestes dues raons fonamentals, podem afegir dos altres motius secundaris. El primer: que tornem a unir el que potser fou unit o ho havia d'ésser, o sigui el cadiratge del cor amb la càtedra episcopal del presbiteri. Si més no, la càtedra episcopal al presbiteri és un *fet* romà i català, que potser val la pena de reivindicar. El segon: que el cor no té unitat; ha estat atropellat per la trona, per la cadira episcopal, per la porta del reracor, per la tanca del reracor, per la faixa plateresca del respall (on hi ha els escuts del Toisó d'Or) que desencanaixa l'altura, l'estil i l'orgànica correlació entre la part baixa dels seients i la part alta dels dossers. No volem pas reivindicar la unitat d'estil, que no ens interessa ni deu interessar ja ningú; ans sovint ens interessa més la desigualtat d'estil formada pels nous tanys esclatats a la soca d'un monument secular. No volem més que recollir aquests fets vitals que deixaren la

seva petja al nostre cor catedralici, amb més respecte al moment vital que no pas a la seva ortopèdia arqueològica. Volem, senzillament, continuar la mateixa lògica biològica, per bé que aplicant-la amb un poc més d'atenció.

La cosa més fatal i més alarmant ha estat que aquesta reforma, que ja covava de temps i que el mateix senyor Puig i Cadafalch adoptà ja fa uns anys a la Seu d'Urgell, s'ha escaigut en una època de reformes desgraciades i exhibicionistes. Molts han associat una cosa amb l'altra, tant des del punt de vista de l'esperit de la iniciativa, com de la poca-solta de la realització. Respecte a l'esperit de la iniciativa, no hi havia pas cap fonament per esverar-se: hi havia una base prou sòlida per no poder pensar que es tractava d'un caprici o d'un projecte arribista. Respecte a la realització d'aquesta reforma, era convenient esverar-se, i els primers a esverar-se foren els AMICS DE L'ART LITÚRGIC, que demanaren als senyors Canonges que la maqueta del cor traslladat, fos portada a l'Exposició d'Art Litúrgic, com a camp ben obert d'estudi i crítica, en la qual cosa, com hem dit, coincidiren els senyors Canonges, que no tenien pas l'intent d'adoptar inconsultivament l'esmentat projecte i ni els mateixos arquitectes no el presentaven com un projecte definitiu.

El projecte és estudiat novament pels arquitectes senyors Bernardí Martorell i Francesc Folguera, que han substituït els anteriors arquitectes dimissionaris, l'un d'ells, el senyor Sagnier, per motius de salut que l'han obligat a renunciar tots els seus càrrecs, i l'altre, el senyor Bassegoda, per raó de companyerisme i d'edat. L'estudi es fa amb tota cura, amb tota documentació i amb tot assessorament i fa prometre una bona solució que sens dubte, els ànims ara més asserenats, aculliran ben diversament.